

LIETUVOS RESPUBLIKOS
NEDARBO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-1904
1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 17 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, 10 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO
NETEKUSIU GALIOS IR ĮSTATYMO PAPILDYMO
PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Igyvendinant Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. XV-54 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 128 punktą, kuriame nustatyta „Koreguosime nedarbo draudimo sistemą. Nedarbo išmokų dydis, sąlygos ir terminai turi atitikti darbo ieškančiųjų poreikius, kad jie galėtų tinkamai pasirengti darbo rinkai, būti ekonomiškai aktyvūs, kad apsaugotume juos nuo skurdo rizikos“, taip pat Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 151 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 2.1.5 papunkčio veiksmą „didinti nedarbo draudimo išmokų trukmę priešpensinio amžiaus asmenims, šių išmokų sąsają su socialinio draudimo įmokomis ir jų taiklumą“, buvo parengtas Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 17 ir 21 straipsnių pakeitimo, 10 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir Įstatymo papildymo priedu projektas (toliau – Įstatymo projektas) kurio tikslai:

1. stiprinti socialinę apsaugą nedarbo atveju priešpensinio amžiaus asmenims;
2. didinti nedarbo socialinio draudimo išmokos (toliau – nedarbo draudimo išmoka) sąsają su valstybinio socialinio draudimo įmokomis bei šių išmokų taiklumą, labiau subalansuoti bedarbių paskatas grįžti į aktyvią darbo rinką.

Įstatymo projektų teikiamus siūlymus paskatinusios priežastys, jų laukiamas poveikis:

1. 2023 m. statistiniai duomenys¹ rodo, kad kas antras neturintis darbo, tačiau jo aktyviai ieškantis, darbingo amžiaus žmogus gyveno žemiau skurdo rizikos ribos. Skurdo lygis tarp bedarbių Lietuvoje yra vienas aukščiausių ir 2024 m. duomenimis siekė 59,5 proc.

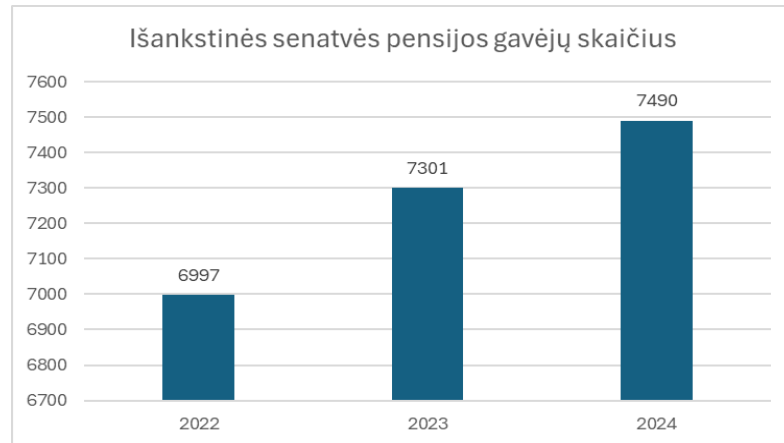
Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2023 m. bedarbio statusu buvo registruota 22399 vyresnių nei 60 m. amžiaus asmenų, 2024 m. - 22848. Šių asmenų vidutinė nedarbo trukmė 2023 m. buvo 308 dienos, 2024 m. – 289 dienos. Lyginant su bendru šalies vidurkiu, šios grupės vyresnių nei 60 m. amžiaus asmenų nedarbo trukmė 2023 m. buvo 103 dienų ilgesnė, o 2024 m. - 90 dienų, ilgesnė nei bendras šalies nedarbo trukmės vidurkis. Vyresni kaip 60 m. darbingo amžiaus asmenys 2024 m. įsidarbino per 215 d. (šalies vidurkis 157 d.), o 2023 m. per 214 d. (šalies vidurkis 157 d.).

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, VSDFV) duomenimis, nedarbo draudimo išmoką priešpensinio amžiaus asmenys taip pat gauna ilgiau (vidutiniškai apie 6 mėnesius) nei jaunesnio amžiaus (vidutiniškai apie 4,6 mėn.). Atkreiptinas dėmesys, kad netekę darbo ir pajamų priešpensinio amžiaus asmenys dažnu atveju renkasi išankstinę senatvės pensiją, kurios gavėjų skaičius paskutiniaisiais metais didėjo (1 pav.).

Vidutinis išankstinės pensijos dydis 2022 m. buvo 387,51 Eur, 2023 m. - 430,65 Eur, 2024 m. - 474,28 Eur. Visos išankstinės senatvės pensijos nuo 2021 m. sausio 1 d. mažinamos po 0,32 proc. už kiekvieną mėnesį. Senatvės pensijos gavėjams, gavusiems išankstinės senatvės pensijas, senatvės pensijos nuo 2021 m. sausio 1 d. taip pat mažinamos po 0,32 proc. už kiekvieną išankstinės pensijos gavimo mėnesį (netaikoma tik asmenims, kurie išankstinę senatvės pensiją gavo ne ilgiau kaip 3 metus ir jų stažas, apskaičiuotas skiriant išankstinę senatvės pensiją, buvo ne mažesnis kaip 40 m.). Dėl šios priežasties asmenų, pasirinkusių gauti išankstinės senatvės pensijas, pajamos tendencingai

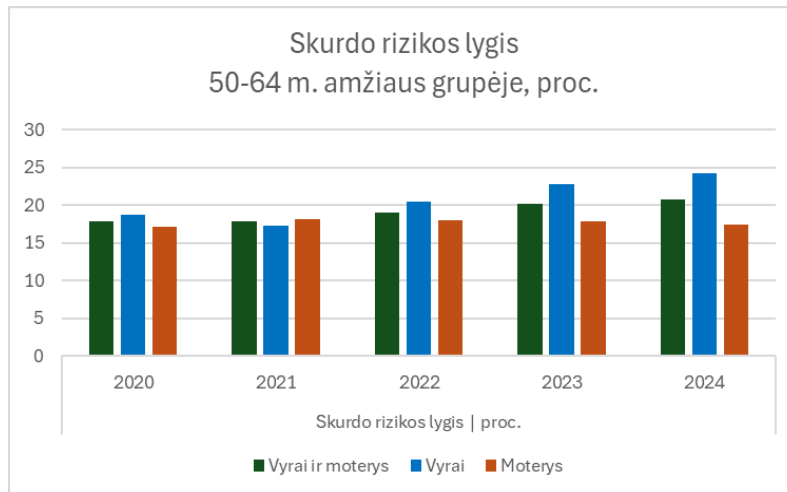
¹ <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=361657>

mažėja, didėja jų skurdo rizika.

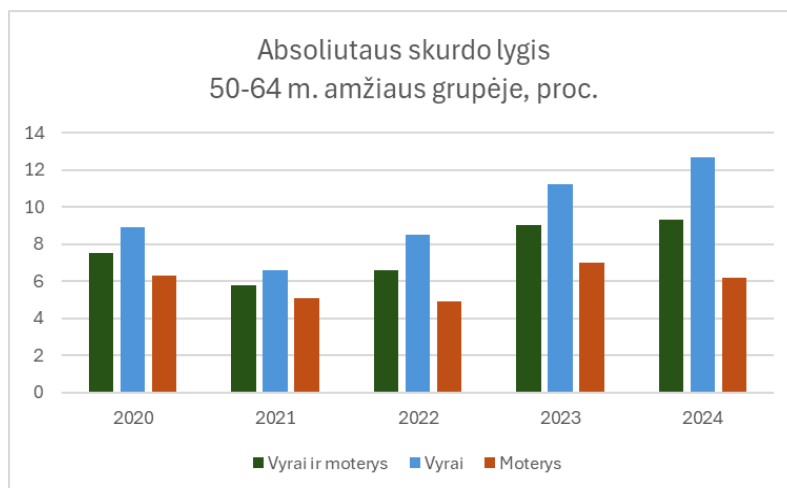

1 pav. Išankstinės senatvės pensijos gavėjų skaičius
Duomenų šaltinis: VSDFV

[Valstybinės duomenų agentūros duomenimis](#), didžiausias skurdo rizikos lygis 2024 m. buvo 65 metų ir vyresnių asmenų amžiaus grupėje. 2024 m. jis sudarė 36,9 proc. ir, palyginti su 2023 m., padidėjo 0,8 procentinio punkto. 50-64 metų amžiaus asmenų grupėje skurdas taip pat yra nemažai paplitęs. Nors duomenų apie priešpensinio amžiaus asmenų, kuriems iki pensinio amžiaus liko mažiau nei 5 metai, skurdą nėra, remiantis aukščiau nurodyta statistika šioje amžiaus grupėje (2 ir 3 pav.), galima teigti, kad skurdo rizika šioje grupėje didėja. Taip pat minėtoje amžiaus grupėje paskutiniaisiais metais skurdo lygis (tiek absoliutus, tiek santykinis) šioje amžiaus grupėje didėjo.

2 pav. Priešpensinio amžiaus asmenų skurdo rizikos lygis
Duomenų šaltinis: VDA

3 pav. Priešpensinio amžiaus asmenų absoliutaus skurdo rizikos lygis
Duomenų šaltinis: VDA

Pažymėtina, kad nemaža dalis Europos Sąjungos šalių savo nedarbo socialinio draudimo sistemose taiko ilgesnę nedarbo išmokų mokėjimo trukmę vyresnio amžiaus išmokų gavėjams (Portugalija, Austrija, Čekija, Liuksemburgas, Lenkija, Prancūzija, Slovėnija, Suomija, Airija²). Vidutinė šių išmokų mokėjimo pratęsimo trukmė yra apie 7,72 mėnesio (ilgiausia pratęsimo trukmė Slovėnijoje 13 mėn., Kroatijoje, Nyderlanduose, Airijoje, Prancūzijoje – iki senatvės pensijos amžiaus). Lietuvoje priešpensinio amžiaus asmenims nedarbo draudimo išmokos mokėjimas pratęsiamas dvejais mėnesiais, t. y. iš viso nedarbo draudimo išmoka šiems asmenims gali būti mokama 11 mėnesių.

Atsižvelgiant į Europos šalių praktiką ir siekiant paskatinti priešpensinio amžiaus asmenis nesirinkti išankstinės senatvės pensijos, juos ilgiau išlaikyti darbo rinkoje bei padėti nuo jos nenutolti, Istatymo projektu siūloma pratęsti papildomai dar 4 mėnesiais Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nustatytą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo pratęsimo laikotarpį bedarbiams, kuriems paskirtos arba atnaujintos nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimo termino pabaigos dieną iki senatvės pensijos amžiaus likę ne daugiau kaip 5 metai, jeigu jiems nepaskirta išankstinė senatvės pensija ir nedarbo draudimo išmokos mokėjimo termino pabaigos dieną jie turi ne trumpesnę kaip 20 metų pensijų socialinio draudimo stažą. Tokiu būdu, bendra papildoma nedarbo išmokos trukmė priešpensiniame amžiuje sudarys 6 mėnesius (šiuo metu ji yra 2 mėnesiai).

Papildomą reikalavimą siejant su bendru asmens įnašu į socialinio draudimo sistemą nedarbo draudimo išmokos pratęsimui priešpensinio amžiaus asmenims taiko nemaža dalis Europos šalių (Portugalija, Austrija, Liuksemburgas, Lenkija, Slovėnija, Kroatija), dalis jų taiko ilgesnį socialinio draudimo stažo reikalavimą (Slovėnija – 25-28 metus, Kroatija – 32 metus). Įstatymo projekte siūlomas 20 metų pensijų socialinio draudimo stažas yra ženkliai mažesnis nei būtinas stažas senatvės pensijai gauti (2025 metais būtinas stažas yra 34 m.). Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenimis, 2025 m. sausio mėn. buvo apie 130 tūkst. nedarbo socialiniu draudimu draustų 60-65 m. asmenų, iš jų 119,6 tūkst. (apie 92 proc.) asmenų turėjo sukaupę 20 m. pensijų socialinio draudimo stažą. Prognozuojama, kad, pritarus šiam Įstatymo projektu teikiamam siūlymui, ilgesnės trukmės nedarbo socialinio draudimo išmoką kasmet galėtų gauti apie 11,4 tūkst. priešpensinio amžiaus bedarbių.

2. Pažymėtina, kad viena iš priežasčių, kodėl bedarbis Lietuvoje atsiduria žemiau skurdo rizikos ribos, yra ta, jog dalis bedarbių gauna labai mažas nedarbo draudimo išmokas, kurių dydis priklauso nuo buvusio darbo užmokesčio. Nors valstybinio socialinio draudimo sistemoje yra numatytos valstybinio socialinio draudimo įmokų „grindys“, kad dirbantys asmenys galėtų gauti socialines

² <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2024/social-protection-20-unemployment-and-minimum-income-benefits>

garantijas, priklausančias nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydžio, tačiau valstybinio socialinio draudimo sistemoje yra numatytų valstybinio socialinio draudimo įmokų „grindų“ išimčių. Dėl mažesnių šių asmenų valstybinio socialinio draudimo įmokų, netekę darbo jie gauna ir mažesnes nedarbo draudimo išmokas.

Šiuo metu mažiausias nedarbo draudimo išmokų dydis yra susijęs su nedarbo draudimo išmokos pastovios dalies dydžiu – 23,27 proc. MMA, t. y. 241,54 Eur. Nustačius minimalią nedarbo draudimo išmoką, atitinkančią 5 bazinės socialinės išmokos (toliau – BSI) dydžius (2025 m. BSI dydis 70 Eur, 5 BSI – 350 Eur), padidėtų mažiausias nedarbo draudimo išmokas gaunančių bedarbių galimybės patenkinti būtiniausius asmeninius vartojimo poreikius ir sumažėtų rizika, kad laikinai darbo neturintys žmonės patirs skurdą ir (ar) socialinę atskirtį. Minimalios nedarbo draudimo išmokos didinimas įtakotų apie 4,65 tūkst. nedarbo draudimo išmokų gavėjų.

3. Siekiant nedarbo draudimo išmokų „lubų“ ir siūlomų „grindų“ balanso, o taip pat didinti nedarbo išmokų sąsają su prarastomis dėl nedarbo pajamomis, siūloma pakeisti maksimalų nedarbo draudimo išmokų dydį ir nustatyti, kad jis negali viršyti 70 proc. Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinto vidutinio šalies darbo užmokesčio (toliau – VDU), taikomo apdraustųjų asmenų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti tais metais, kuriais asmuo įgijo bedarbio statusą.

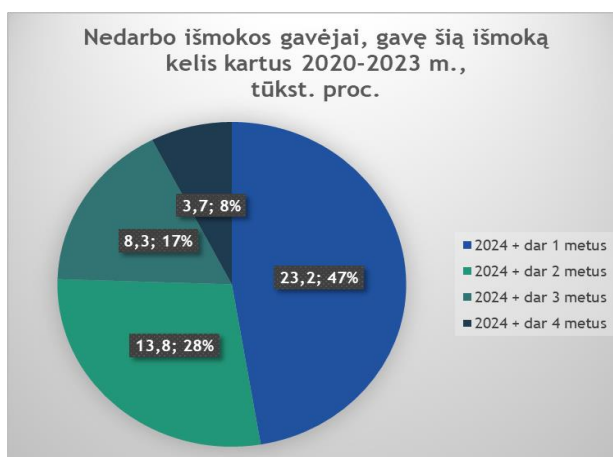
Pagal dabartinį teisinį reguliavimą nedarbo draudimo išmokų maksimalūs dydžiai keičiasi kas ketvirtį (t. y. 4 kartus per metus) ir sukuria papildomą administracinę naštą bei lemia skirtingas nedarbo draudimo išmokas bedarbiams, kurie skirtingais laikotarpiais gavo vienodas pajamas. 2025 m. patvirtintas VDU dydis yra 2108,88 Eur, todėl maksimali nedarbo draudimo išmoka galėtų siekti 1476,22 Eur, t. y. būtų 125,16 Eur didesnė nei 2025 m. II ketvirčio maksimali nedarbo draudimo išmoka. Toks maksimalios nedarbo draudimo išmokos didinimas paliestų apie 1,3 tūkst. asmenų.

4. Atsižvelgiant į nedarbo socialinio draudimo sistemos pagrindinis tikslą - garantuoti pajamas apdraustiesiems asmenims nedarbo atveju ir siekiant stiprinti sąsają tarp apdraustųjų asmenų sumokėtų valstybinio socialinio draudimo įmokų ir gaunamų valstybinio socialinio draudimo išmokų, siūloma mažinti pastoviosios, nuo buvusių pajamų nepriklausančios, nedarbo draudimo išmokos procentinę dalį, kuri šiuo metu yra 23,27 proc. Kintama nedarbo draudimo išmokos dalis šiuo metu apskaičiuojama taip: 1-3 nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 38,79 procento apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų; 4-6 mėnesį – 31,03 proc.; 7-9 mėnesį – 23,27 proc.

Siekiant aiškesnio reguliavimo (atsisakant skaičių po kablelio), siūloma nustatyti 15 proc. MMA pastovią nedarbo draudimo išmokos dalį, tuo pačiu didinant kintamosios nedarbo draudimo išmokos dalies svorį: pirmą–trečią nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį 45 procentus apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų, ketvirtą–šeštą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 35 procentus, septintą–devintą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 25 procentus.

Nedarbo draudimo išmokos kintamoji dalis, paremta didesnėmis ankstesnėmis valstybinio socialinio draudimo įmokomis ir indėliu į valstybinio socialinio draudimo sistemą, leis užtikrinti tampresnį ryšį tarp dėl nedarbo prarastų pajamų ir gaunamų išmokų, ypač pradiniu darbo netekimo laikotarpiu. Siūlomi nedarbo draudimo išmokų dydžių procentiniai dydžiai sąlygoja stipresnę socialinę apsaugą pirmaisiais trimis nedarbo mėnesiais, tačiau vėlesniais nedarbo draudimo išmoka mažinama kiek sparčiau nei dabar, taip sukuriant didesnę paskatą bedarbiams grįžti į darbo rinką.

5. 2024 m. birželį mėn. atlikta Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos nedarbo draudimo išmokų statistikos analizė parodė, kad iš 79,1 tūkst. bedarbių tą mėnesį gavusių nedarbo draudimo išmoką, 49 tūkst. šių asmenų gavo nedarbo išmoką ne tik 2024 m., bet ir dar bent kartą 2020 - 2023 m. laikotarpyje: iš jų 8,3 tūkst. gavo trejų, o 3,7 tūkst. ketverių metų laikotarpyje (4 pav.). Iš asmenų, kurie gavo nedarbo išmoką daugiau negu vieną kartą 2020-2023 m. laikotarpyje 60 proc. atleidimų buvo pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 55 str. (darbo sutarties nutraukimas darbuotojo iniciatyva be svarbių priežasčių), 11 proc. – DK 69 str. (terminuotos darbo sutarties pasibaigimas), 10 proc. – DK 54 str. (darbo sutarties nutraukimas šalių susitarimu).

4 pav. Pakartotinis nedarbo draudimo išmokų gavimas
Duomenų šaltinis: VSDFV

Įvertinus nedarbo draudimo išmokų mokėjimo pakartotinumą tendencijas ir tai, kad 2024 m. nedarbo socialinio draudimo rūšies rezultatas (pajamos-sąnaudos) yra neigiamas (-20,8 mln.) bei siekiant nedarbo draudimo išmokų taiklumo bei didesnio paskatų dirbti balanso, o taip pat – nedarbo draudimo išmokų didesnio suderinimo su pagrindiniais valstybinio socialinio draudimo principais, siūloma į nedarbo draudimo stažą neįskaičiuoti laikotarpių, per kuriuos apdraustasis gavo nedarbo draudimo išmokas, taip pat į apdraustojo draudžiamąsias pajamas, skaičiuojamas nedarbo draudimo išmokai gauti, neįskaičiuoti nedarbo draudimo išmokos. Pažymėtina, kad praktikos į nedarbo draudimo stažą neįskaičiuoti laikotarpių, per kuriuos apdraustasis gavo nedarbo draudimo išmokas bei į apdraustojo draudžiamąsias pajamas, skaičiuojamas nedarbo draudimo išmokai gauti, neįskaičiuoti nedarbo draudimo išmokos, laikosi dauguma Europos Sąjungos šalių³. Ši priemonė taikoma, kad anksčiau mokėta nedarbo draudimo išmoka nemokėjus įmokų nesudarytų galimybės įgyti teisės į kitą nedarbo išmoką, taip išbalansuojant bedarbių paskatas dirbti ir sukuriant neskatinančią grįžti į darbo rinką sistemą ir kad ilgesnių nedarbo draudimo išmokų gavimo laikotarpių įskaitymas į nedarbo draudimo stažą, nemokant įmokų, nekeltų grėsmių socialinio draudimo fondų tvarumui. Nedarbo draudimo išmokos nėra laikomos draudžiamosiomis pajamomis, nes jos nėra uždirbtos pajamos, o socialinės apsaugos priemonė, nuo jų nėra mokamos socialinio draudimo įmokos. Šis siūlymas grindžiamas tuo, kad nedarbo draudimo išmokos yra skirtos laikinai padėti asmenims, netekusiems darbo, o ne prisidėti prie nedarbo draudimo stažo pakartotinei nedarbo draudimo išmokai kaupimo ar pakartotinės nedarbo draudimo išmokos didinimo, neskatinant bedarbių grįžti į darbo rinką. Be to, draudimo stažas dažnai apibrėžiamas kaip laikotarpis, per kurį asmuo buvo darbo santykiuose (dirbo) ir mokėjo socialinio draudimo įmokas. Nedarbo draudimo išmokos savo pobūdžiu skiriasi nuo kitų socialinio draudimo išmokų (ligos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, dalinio darbo), nes yra mokamos nutraukus darbo santykiams. Kadangi nedarbo draudimo išmokos mokamos asmens nedarbo atveju, jos į nedarbo draudimo stažą neturėtų būti įtraukiamos.

6. Siekiant nedarbo draudimo išmokų taiklumo bei didesnių paskatų dirbti balanso, siūloma nustatyti, kad teisę į nedarbo draudimo išmoką įgytų Užimtumo tarnyboje įsiregistravę nedarbo draudimu drausti asmenys, kuriems suteiktas bedarbio statusas, jeigu Užimtumo tarnyba jiems nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir jeigu jie iki bedarbio statuso įgijimo dienos turi ne mažesnę kaip 12 mėnesių nedarbo draudimo stažą per paskutinius 24 mėnesių (vietoje buvusių 30 mėn.).

12 mėnesių per 24 mėnesius nedarbo draudimo stažo laikotarpį siūloma įvesti atsižvelgiant į Europos šalių praktiką, nes didelė dalis šalių, kuriose nustatytas 12 mėnesių minimalus nedarbo draudimo stažas, reikalaujama jį surinkti per 24 mėnesių laikotarpį (Čekija, Danija, Rumunija,

³ <https://www.missoc.org/missoc-database/comparative-tables/>

Portugalija ir Austrija). Pažymėtina, kad nuostatos dėl minimalių stažo reikalavimų (per 24 mėn. laikotarpį) yra įtvirtintos ir kitoms valstybinio socialinio draudimo išmokoms (motinystės, vaiko priežiūros, tėvystės ir kt.). Atsižvelgiant į siūlomą nustatyti 24 mėnesių laikotarpį, per kurį turi būti surinktas nedarbo draudimo stažas, atitinkamai siūloma skaičiuoti apdraustojo vidutinės mėnesinės draudžiamąsias pajamas kaip 24 mėnesių, praėjusių iki užpraeito kalendorinio mėnesio pabaigos nuo bedarbio statuso įgijimo dienos, vidurkį. Tuo atveju, kai nedarbo draudimo išmoka būtų skiriama pakartotinai (į laikotarpį nedarbo draudimo stažui apskaičiuoti patektų visas arba dalis laikotarpio, už kurį yra priskaičiuota ankstesnė nedarbo draudimo išmoka), bedarbis įgytų teisę į nedarbo draudimo išmoką, jei nuo laikotarpio, už kurį apskaičiuota ankstesnė nedarbo draudimo išmoka, pradžios iki bedarbio statuso įgijimo dienos jo įgytas nedarbo draudimo stažas būtų ne trumpesnis kaip 12 mėnesių.

7. Siekiant paskatinti asmenis aktyviau grįžti į darbo rinką, siūloma pakeisti nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimo atnaujinimo teisinį reguliavimą numatant bedarbiams nutrauktos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo atnaujinimą neribojant atnaujinimų skaičiaus, kol jis/ji įgytų teisę į naują nedarbo draudimo išmoką (sukauptų reikalaujamą minimalų stažą).

Kai bedarbiui, iš naujo įgijusiam bedarbio statusą, būtų nustatyta teisė į naują nedarbo draudimo išmoką (esant Nedarbo draudimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytai sąlygai), anksčiau bedarbiui mokėtos nedarbo draudimo išmokos mokėjimas būtų nutraukiamas vadovaujantis Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 3 punktu ir jam būtų skiriama bei mokama nauja nedarbo draudimo išmoka. Dėl to, esant šiai aplinkybei, anksčiau nutrauktos nedarbo draudimo išmokos mokėjimas nebūtų atnaujinamas.

Taip pat siūloma atsisakyti 12 mėnesių termino (laukimo laikotarpio), kuriam praėjus buvo galima skirti nedarbo draudimo išmoką pakartotinai (Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnis). Nurodytas reikalavimas netikslingas, nes jį pakeičia reikalavimas bedarbiui įgyti naują nedarbo draudimo stažą nedarbo išmokai gauti (žr. šios aiškinamojo rašto dalies 6 punktą).

8. Siekiant teisinio aiškumo ir valstybinio socialinio draudimo išmokų skyrimo sistemiškumo, siūloma numatyti papildomą sąlygą teisei į nedarbo socialinio draudimo išmoką nustatyti. Siūloma, kad teisę į nedarbo draudimo išmoką įgytų Užimtumo tarnyboje įsiregistravę nedarbo draudimu drausti asmenys, kuriems suteiktas bedarbio statusas, jeigu Užimtumo tarnyba jiems nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių, *jie dėl nedarbo draudimo išmokos skyrimo kreipiasi ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo bedarbio statuso įgijimo dienos* ir jeigu jie atitinka bent vieną iš Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 1 d. 1-3 punktuose nustatytų sąlygų. Pažymėtina, kad nuostatos dėl 12 mėn. kreipimosi termino išmokai skirti yra įtvirtintos kitoms valstybinio socialinio draudimo išmokoms (ligos, netekto dalyvumo periodinėms kompensacijoms ir kt.). Neribotas nedarbo draudimo išmokų mokėjimas už praeitį yra ydingas, nes nedarbo draudimas yra skirtas padėti asmenims, kurie konkrečiu metu neturi darbo ir aktyviai jo ieško, o bedarbio pareigų vykdymą turi galimybę patikrinti atsakingos institucijos.

8. 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1233 dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų valstybių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje teikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų valstybių darbuotojų bendrų teisių (toliau - 2024/1233 Direktyva) tikslas - nustatyti vieno leidimo trečiųjų valstybių piliečiams gyventi darbo tikslais valstybės narės teritorijoje teikimo procedūrą; valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų valstybių darbuotojų bendras teises, grindžiamas vienodu požiūriu, kaip ir į tos valstybės narės piliečius. Ši direktyva - tai 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/98/ES dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų šalių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų bendrų teisių (OL L 343, 2011 12 23, p. 1) (toliau - 2011/98/ES Direktyva), kuri išdėstoma nauja redakcija.

2011/98/ES Direktyvos 12 straipsnis buvo perkeltas Nedarbo socialinio draudimo įstatymu. 2024/1233 direktyvos 12 straipsnis atitinka 2011/98 direktyvos 12 straipsnį (Direktyvos 2024/1233 II priedas Atitikties lentelė).

Siekiant tinkamo 2024/1233 Direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę, Nedarbo socialinio

draudimo įstatymas papildomas priedu, kuriame nurodoma, kad Nedarbo socialinio draudimo įstatymu įgyvendinama minėta direktyva.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto rengimą inicijavo ir jį parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

1. Šiuo metu galiojančio Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 3 straipsnyje nustatyta, kad apdraustojo draudžiamosios pajamos yra visos asmens pajamos ir kitos sumos, nuo kurių nustatyta tvarka priskaičiuotos ir privalo būti įmokėtos valstybinio socialinio draudimo įmokos nedarbo draudimui, taip pat priskaičiuotos nedarbo draudimo išmokos ir dalinio darbo išmokos, priskaičiuotos ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros išmokos, priskaičiuotos ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos išmokos.

2. Nedarbo draudimo stažas apibrėžiamas kaip laikotarpiai, per kuriuos mokamos arba pagal įstatymus turėjo būti mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos nedarbo draudimui, taip pat laikotarpiai, per kuriuos apdraustasis gavo šio ir kitų socialinio draudimo įstatymų nustatytas nedarbo draudimo ir dalinio darbo išmokas, ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros išmokas, ligos dėl nelaimingų atsitikimų darbe arba profesinės ligos išmokas.

Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nurodytų individualių įmonių savininkų, mažųjų bendrijų narių ir ūkinių bendrijų tikrųjų narių, kurie yra draudžiami nedarbo draudimu, nedarbo draudimo stažas nustatomas pagal sumokėtas nedarbo draudimo įmokas. Jeigu šios įmokos įmokėtos nuo MMA dydžio sumos, įgyjamas vieno mėnesio nedarbo draudimo stažas. Tais atvejais, kai šios įmokos įmokėtos nuo mažesnės arba didesnės negu MMA sumos, nedarbo draudimo stažas nustatomas proporcingai mažesnis arba didesnis.

Nedarbo draudimo stažas taip pat nustatomas pagal ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, ligos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, nedarbo ir dalinio darbo socialinio draudimo išmokų iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto gavimo laikotarpius. Nedarbo draudimo stažas apskaičiuojamas Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1656 „Dėl Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatų ir Dalinio darbo išmokų nuostatų patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

3. Teisę į nedarbo draudimo išmoką turi Užimtumo tarnyboje įsiregistravę nedarbo draudimu drausti asmenys, kuriems suteiktas bedarbio statusas, jeigu Užimtumo tarnyba jiems nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir jeigu jie atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

1) iki bedarbio statuso įgijimo dienos turi ne mažesnę kaip 12 mėnesių nedarbo draudimo stažą per paskutinius 30 mėnesių;

2) baigė privalomąją pradinę karo tarnybą ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą arba buvo paleisti iš nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos, kurios metu įgijo pagrindinį karinį parengtumą.

4. Nedarbo draudimo išmoka mokama 9 mėnesius (Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 7 straipsnio 2 dalis). Bedarbiams, kuriems paskirtos arba atnaujintos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo termino pabaigos dieną iki senatvės pensijos amžiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai, nedarbo draudimo išmokos mokėjimas pratęsiamas dar 2 mėnesiams, jeigu asmeniui nepaskirta išankstinė senatvės pensija pagal Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą (iki 2017 m. gruodžio 31 d.) arba pagal Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymą (nuo 2018 m. sausio 1 d.).

5. Vadovaujantis Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 8 straipsniu, nedarbo draudimo išmoka apskaičiuojama kaip pastovios ir kintamos dalių suma. Pastovią nedarbo draudimo išmokos dalį sudaro 23,27 procento mėnesį, už kurį mokama nedarbo draudimo išmoka, galiojančios Lietuvos

Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Kintama nedarbo draudimo išmokos dalis apskaičiuojama taip:

a) pirmą–trečią nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 38,79 procento apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų;

b) ketvirtą–šeštą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 31,03 procento apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų;

c) septintą–devintą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 23,27 procento apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų.

Apdraustojo vidutinės mėnesinės draudžiamosios pajamos apskaičiuojamos kaip 30 mėnesių, praėjusių iki užpraeito kalendorinio mėnesio pabaigos nuo bedarbio statuso įgijimo dienos, vidurkis. Jeigu kurį nors mėnesį draudžiamųjų pajamų nėra, jos prilyginamos nuliui.

Kiekvienu iš nurodytų laikotarpių mokama nedarbo draudimo išmoka negali būti didesnė kaip 58,18 procento Valstybės duomenų agentūros skelbiamo vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio (įtraukiant ir individualių įmonių darbo užmokesčio duomenis) šalies ūkyje, galiojusio užpraeitą kalendorinį ketvirtį nuo bedarbio statuso įgijimo dienos.

Nedarbo draudimo išmokos mokėjimas nutraukiamas, kai bedarbiui Užimtumo įstatymo nustatyta tvarka panaikinamas bedarbio statusas, pasibaigia nedarbo draudimo išmokos mokėjimo terminas, jeigu jis negali būti pratęstas šio įstatymo nustatyta tvarka. Kai nedarbo draudimo išmokos mokėjimas buvo nutrauktas, nedarbo draudimo išmoka pakartotinai gali būti paskirta bedarbiui, atitinkančiam Nedarbo draudimo įstatymo 5 straipsnyje nustatytas sąlygas, pakartotinai įsiregistravusiam Užimtumo tarnyboje, įgijusiam bedarbio statusą ir pateikusiam prašymą skirti nedarbo draudimo išmoką, po 12 mėnesių nuo ankstesnės nedarbo draudimo išmokos mokėjimo nutraukimo dienos

6. Šiuo metu galiojančio Nedarbo socialinio draudimo 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bedarbiams, nurodytiems šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte, atleistiems iš darbo (tarnybos) dėl darbuotojo (tarnautojo) kaltės, nedarbo draudimo išmoka pradeda mokėti praėjus 3 mėnesiams nuo įsiregistravimo Užimtumo tarnyboje dienos, tačiau ne anksčiau negu nuo bedarbio statuso įgijimo dienos. Nedarbo socialinio draudimo įstatyme nėra nustatytas terminas, per kurį bedarbis gali kreiptis dėl nedarbo socialinio draudimo išmokos skyrimo.

7. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimas nutraukiamas, kai bedarbiui Užimtumo įstatymo nustatyta tvarka panaikinamas bedarbio statusas, pasibaigia nedarbo draudimo išmokos mokėjimo terminas, jeigu jis negali būti pratęstas šio įstatymo nustatyta tvarka. Nutrauktos dėl Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 1, 2, 4 ir 13 punktuose nustatytų atvejų nedarbo draudimo išmokos mokėjimas atnaujinamas visiems bedarbiams, iš naujo įgijusiems bedarbio statusą per 6 mėnesius po nedarbo draudimo išmokos mokėjimo nutraukimo, nuo bedarbio statuso įgijimo dienos, o šis atnaujinimas gali būti taikomas du kartus (Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 11 straipsnis).

8. Kai nedarbo draudimo išmokos mokėjimas buvo nutrauktas, nedarbo draudimo išmoka pakartotinai gali būti paskirta bedarbiui, turinčiam teisę į šią išmoką, pakartotinai įsiregistravusiam Užimtumo tarnyboje, įgijusiam bedarbio statusą ir pateikusiam prašymą skirti nedarbo draudimo išmoką, po 12 mėnesių nuo ankstesnės nedarbo draudimo išmokos mokėjimo nutraukimo dienos.

9. 2024/1233 Direktyvos 18 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad 2 straipsnio 2 punkto, 3 straipsnio 2 ir 5 dalių, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalių, 5 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 6 straipsnio 1 dalies, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 9 straipsnio, 10 straipsnio, 11 straipsnio 1 dalies d punkto ir 2–6 dalių, 12 straipsnio 1 dalies a, b, g ir h punktų, 12 straipsnio 2 dalies d punkto ii papunkčio, 13, 14, 16 ir 17 straipsnių būtų laikomasi ne vėliau kaip 2026 m. gegužės 21 d. ir nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma:

1. Siekiant nedarbo draudimo išmokų taiklumo bei didesnio paskatų dirbti balanso, siūloma

pakeisti Nedarbo socialinio draudimo 3 straipsnio 2 ir 4 dalis, nustatant, kad į nedarbo draudimo stažą neįskaičiuojami laikotarpiai, per kuriuos apdraustasis gavo nedarbo draudimo išmokas, taip pat į apdraustojo draudžiamąsias pajamas, skaičiuojamas nedarbo draudimo išmokai gauti, neįskaičiuojamos nedarbo draudimo išmokos.

2. Siekiant stiprinti sąsają tarp apdraustųjų asmenų sumokėtų socialinio draudimo įmokų ir gaunamų socialinio draudimo išmokų, siūloma nustatyti, kad pastoviąją nedarbo draudimo išmokos dalį sudaro 15 procentų mėnesį, už kurį mokama nedarbo draudimo išmoka, galiojančios Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos.

Kintamąją nedarbo draudimo išmokos dalies apskaičiavimą siūloma nustatyti taip:

a) pirmą–trečią nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 45 procentai apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų;

b) ketvirtą–šeštą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 35 procentai apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų;

c) septintą–devintą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 25 procentai apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų.

3. Siekiant padidinti mažiausias nedarbo draudimo išmokas gaunančių asmenų pajamas bei nedarbo draudimo išmokų „lubų“ ir siūlomų „grindų“ balanso, siūloma pakeisti Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnį 6 dalį ir nustatyti, kad kiekvienu nedarbo draudimo išmokos mokėjimo laikotarpiu mokama nedarbo draudimo išmoka negali būti didesnė kaip 70 procentų Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinto VDU, taikomo apdraustųjų asmenų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti tais metais, kuriais asmuo įgijo bedarbio statusą, ir negali būti mažesnė už 5 BSI, galiojančius mėnesį, už kurį mokama nedarbo draudimo išmoka.

Prognozuojama, kad minimalios nedarbo draudimo išmokos didinimas įtakotų apie 4,65 tūkst. nedarbo draudimo išmokų gavėjų, o maksimalios nedarbo draudimo išmokos didinimas - apie 1,3 tūkst. asmenų.

4. Stiprinant socialinę apsaugą nedarbo atveju priešpensinio amžiaus asmenims, paskatinti priešpensinio amžiaus asmenis nesirinkti išankstinės senatvės pensijos, juos ilgiau išlaikyti darbo rinkoje bei padėti nuo jos nenutolti, siūloma pratęsti papildomai dar 4 mėnesiais Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nustatytą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo pratęsimo laikotarpį bedarbiams, kuriems paskirtos arba atnaujintos nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimo termino pabaigos dieną iki senatvės pensijos amžiaus likę ne daugiau kaip 5 metai, jeigu jiems nepaskirta išankstinė senatvės pensija ir nedarbo draudimo išmokos mokėjimo termino pabaigos dieną jie *turi ne trumpesnę kaip 20 metų pensijų socialinio draudimo stažą*.

Prognozuojama, kad ilgesnės trukmės nedarbo draudimo išmoką kasmet galėtų gauti apie 11,4 tūkst. priešpensinio amžiaus bedarbių.

5. Siekiant nedarbo draudimo išmokų taiklumo bei didesnių paskatų dirbti balanso, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad teisę į nedarbo draudimo išmoką turi Užimtumo tarnyboje įsiregistravę nedarbo draudimu drausti asmenys, kuriems suteiktas bedarbio statusas, jeigu Užimtumo tarnyba jiems nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir jeigu jie iki bedarbio statuso įgijimo dienos turi ne mažesnę kaip 12 mėnesių nedarbo draudimo stažą per paskutinius 24 mėnesių.

Atsižvelgiant į siūlomą nustatyti 24 mėnesių laikotarpį, per kurį turi būti surinktas nedarbo draudimo stažas, atitinkamai siūloma skaičiuoti apdraustojo vidutines mėnesines draudžiamąsias pajamas kaip 24 mėnesių, praėjusių iki užpraeito kalendorinio mėnesio pabaigos nuo bedarbio statuso įgijimo dienos, vidurkį. Tuo atveju, kai nedarbo draudimo išmoka būtų skiriama pakartotinai (į laikotarpį nedarbo draudimo stažui apskaičiuoti patektų visas arba dalis laikotarpio, už kurį yra priskaičiuota ankstesnė nedarbo draudimo išmoka), bedarbis įgytų teisę į nedarbo draudimo išmoką, jei nuo laikotarpio, už kurį apskaičiuota ankstesnė nedarbo draudimo išmoka, pradžios iki bedarbio statuso įgijimo dienos jo įgytas nedarbo draudimo stažas būtų ne trumpesnis kaip 12 mėnesių.

Siekiant paskatinti asmenis grįžti į darbo rinką, Įstatymo projektu siūloma pakeisti Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 11 straipsnio 2 dalį ir nustatyti, kad nutrauktos pagal Nedarbo socialinio

draudimo įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 1 punktą nedarbo draudimo išmokos mokėjimas galėtų būti atnaujinamas bedarbiams, iš naujo įsiregistravusiems Užimtumo tarnyboje neribojant atnaujinimų skaičiaus (dėl to pripažįstama netekusi galios Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 11 straipsnio 3 dalis), išskyrus atvejus, kai bedarbis įgyja teisę į nedarbo draudimo išmoką esant Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytai sąlygai. Kai bedarbiui būtų nustatyta teisė į naują nedarbo draudimo išmoką, ankstesnės nedarbo draudimo išmokos mokėjimas būtų nutraukiamas.

Taip pat siūloma atsisakyti 12 mėnesių termino (laukimo laikotarpio), kuriam praėjus buvo galima skirti nedarbo draudimo išmoką pakartotinai, dėl to pripažįstamas netekusiu galios Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnis.

6. Siekiant teisinio aiškumo ir valstybinio socialinio draudimo išmokų skyrimo sistemiškumo, siūloma nustatyti, kad teisę į nedarbo draudimo išmoką įgytų Užimtumo tarnyboje įsiregistravę nedarbo draudimu drausti asmenys, kuriems suteiktas bedarbio statusas, jeigu Užimtumo tarnyba jiems nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių, *jie dėl nedarbo draudimo išmokos skyrimo kreipiasi ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo bedarbio statuso įgijimo dienos* ir jeigu jie atitinka bent vieną iš Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 1 d. 1-3 punktuose nustatytų sąlygų.

7. Siekiant teisinio ekonomiškumo bei vadovaujantis subsidiarumo principu, siūloma, kad šiuo metu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1656 „Dėl Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatų ir Dalinio darbo išmokų nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Nedarbo socialinio draudimo išmokų ir Dalinio darbo išmokų nuostatus tvirtintų ne Lietuvos Respublikos Vyriausybė, o socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintose nedarbo draudimo išmokų, taip pat dalinio darbo išmokų skyrimo ir mokėjimo tvarkose būtų nustatytas iš esmės toks pats teisinis reguliavimas, koks įtvirtintas šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1656 „Dėl Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatų ir Dalinio darbo išmokų nuostatų patvirtinimo“.

8. Įgyvendinant 2024/1233 Direktyvos 18 straipsnį, atliekami techninio pobūdžio pakeitimai – patikslinamas Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 1 straipsnis ir nurodytas įstatymas papildomas įstatymo priedu.

Priimto įstatymo įsigaliojimas

1. Atsižvelgiant į tai, kad, įgyvendinant Įstatymo projektu teikiamus siūlymus, reikės tobulinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos informacines sistemas, taip pat perskaičiuoti asmenims paskirtus nedarbo draudimo išmokų dydžius, siūloma, kad priimtas įstatymas, išskyrus priimto įstatymo 1 ir 12 straipsnius, įsigaliotų 2026 m. liepos 1 d.

2. Atsižvelgiant į tai, kad pagal 2024/1233 Direktyvos 18 straipsnio 1 dalį, valstybės narės turi užtikrinti, kad įstatymai ir kiti teisės aktai, perkeltantys šios direktyvos nuostatas, įsigaliotų ne vėliau kaip 2026 m. gegužės 21 d, Įstatymo projekto 13 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad priimto įstatymo 1 ir 12 straipsniai (Įstatymo papildymas priedu) įsigalios 2026 m. gegužės 21 d.

Priimto įstatymo taikymas

Siekiant užtikrinti sklandų nedarbo draudimo išmokų mokėjimą įsigaliojus įstatymui, Įstatymo projekto 13 straipsnio 4-9 dalyse siūloma nustatyti priimto įstatymo taikymą apibrėžiančias nuostatas. Įstatymo projektu siūloma, kad priimto įstatymo nuostatos būtų taikomos asmenims, kuriems bedarbio statusas suteiktas 2026 m. liepos 1 d. ar vėliau, išskyrus Įstatymo projekto 13 straipsnyje nustatytus atvejus, kai, siekiant užtikrinti asmenų teisėtus lūkesčius, pozityvesnis teisinis reguliavimas bus taikomas ir asmenims, bedarbio statusą įgijusiems iki įstatymo įsigaliojimo (pvz., įsigaliojus įstatymui, be atskiro asmens prašymo būtų perskaičiuojamos ir padidinamos iki įstatymo įsigaliojimo paskirtos nedarbo draudimo išmokos, kad jos pasiektų minimalų nedarbo draudimo išmokos dydį, padidėsiantį priėmus įstatymą; teisę į papildomą 4 mėnesių nedarbo draudimo išmokos mokėjimo pratęsimą turės ir asmenys, kuriems bedarbio statusas suteiktas iki įstatymo įsigaliojimo ir

nedarbo draudimo išmokos mokėjimas atnaujinamas įsigaliojus įstatymui).

Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas Įstatymo projektu teikiamų siūlymų įgyvendinimas

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kasmet stebės nedarbo draudimo išmokų gavėjų skaičių, skurdo rodiklius tarp bedarbių, bei nedarbo socialinio draudimo rūšies įmokų ir išmokų balansą ir, esant poreikiui, teiks aktualius pakeitimus dėl nedarbo socialinio draudimo sistemos tobulinimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma. Teigiamas priimto įstatymo poveikis aptartas šio aiškinamojo rašto 1 ir 4 punktuose.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai neturės.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsniu, atlikus Įstatymo projekto antikorupcinį vertinimą, nenustatyta, kad Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas galėtų kelti korupcijos riziką.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektu įgyvendinami:

1. Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. XV-54 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 128 punktas;

2. Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 151 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 2.1.5 papunkčio veiksmas.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad 2025 m. gegužės 27 d. Europos Komisija oficialiai pritarė Lietuvos pateiktiems 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo „Naujos kartos Lietuva“ plano (toliau – „Naujos kartos Lietuva“ planas) keitimams, kurių tvirtinimas Taryboje suplanuotas 2025 m. birželio 20 d. Priėmus šiuos keitimus, Įstatymo projektas prisidės prie „Naujos kartos Lietuva“ plano įgyvendinimo.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu teikiami pasiūlymai dėl galiojančių sąvokų apibrėžčių keitimo, kurie bus suderinti su Valstybine lietuvių kalbos komisija iki Įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės normoms.

Įstatymo projektu į nacionalinę teisę perkeliama Europos Sąjungos teisės akto – 2024/1233 Direktyvos – 18 straipsnio nuostatos, nurodytos prie šio aiškinamojo rašto pridėtoje atitikties lentelėje, esančioje ir Lietuvos narystės ES informacinėje sistemoje (LINESIS).

Įstatymo projektas notifikuojamas Europos Komisijai iki 2026 m. gegužės 22 d.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Pritarus Įstatymo projektu teikiamiems pasiūlymams, iki 2026 m. birželio 30 d.:

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 24 d. nutarimą Nr. 1656 „Dėl Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatų ir Dalinio darbo išmokų nuostatų patvirtinimo“.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras patvirtinti nedarbo socialinio draudimo išmokų skyrimo ir mokėjimo tvarką ir dalinio darbo išmokų skyrimo ir mokėjimo tvarką.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos preliminarūs skaičiavimai apie Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų poreikį Įstatymo projektu teikiamiems siūlymams įgyvendinti:

1. Įstatyme nustačius, kad bedarbiams, kuriems paskirtos arba atnaujintos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo termino pabaigos dieną iki senatvės pensijos amžiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai, nedarbo draudimo išmokos mokėjimas būtų pratęsiamas dar 4 mėnesiams, papildomas lėšų poreikis 2026 m. sudarytų apie 7 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 14 mln. Eur per metus.

2. Dėl minimalios nedarbo draudimo išmokos didinimo iki 5 BSI papildomas lėšų poreikis 2026 m. sudarytų apie 1,65 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 3,3 mln. Eur per metus.

3. Dėl nedarbo draudimo išmokos maksimalaus dydžio pakeitimo į 70 proc. VDU dydžio, taikomo apdraustųjų asmenų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, tvirtinamo Valstybės socialinių fondų biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymu, papildomas lėšų poreikis 2026 m. sudarytų apie 1,35 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 2,7 mln. Eur per metus.

4. Dėl pastoviosios nedarbo draudimo išmokos procentinės dalies sumažinimo iki 15 proc. MMA būtų sutaupyta 2026 m. apie 41,16 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 82,32 mln. lėšų per metus, o dėl kintamosios nedarbo draudimo išmokos procentinių dalių pakeitimo (pirmą–trečią nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį 45 proc. procentus apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų, ketvirtą–šeštą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 35 procentus, septintą – devintą nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį – 25 procentus) papildomas lėšų poreikis 2026 m. sudarytų apie 20,07 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 40,14 mln. Eur per metus.

Įstatymo projektu teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti papildomų Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų neprireiks.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant Įstatymo projektą, nebuvo gauta specialistų vertinimų, rekomendacijų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, – „nedarbo socialinis draudimas“, „nedarbo socialinio draudimo išmoka“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.
Nėra.